

Piotr Mazurkiewicz, Piotr Burgoński, Kamil Sulej, Janusz Węgrzecki, Artur Wysocki (red.), *Słownik katolickiej nauki społecznej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2024, ss. 432.

Omawiając niniejsze dzieło, warto zaznaczyć, że pierwszy w Polsce słownik o takim samym tytule ukazał się w 1993 roku pod redakcją naukową ks. prof. Władysława Piwowarskiego, staraniem Instytutu Wydawniczego PAX i Wydawnictwa Misjonarzy Kłaretynów „Palabra”. Była to inicjatywa niezwykle cenna, godna uznania, ale z upływem czasu wymagająca uzupełnienia i pogłębienia. Trud ponownego opracowania Słownika katolickiej nauki społecznej podjęło środowisko Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”, we współpracy z ks. prof. Piotrem Mazurkiewiczem – koordynatorem Międzynarodowego Centrum Badawczo-Dydaktycznego Katolickiej Nauki Społecznej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. W tym miejscu, już na wstępie, wypada zaznaczyć, że wyrazy niezwykle go uznania należą się właśnie ks. Piotrowi Mazurkiewiczowi, który czuwał nad merytoryczną stroną całego przedsięwzięcia. Jego kompetencje w sprawach katolickiej nauki społecznej są oczywiście uwarunkowane względami ściśle naukowymi, wszak jest on profesorem nauk społecznych, ale jednocześnie odznaczają się głębokim wyczuciem eklezjalnym. W latach 2008-2012 pełnił bowiem funkcję sekretarza generalnego Komisji Konferencji Episkopatów Unii Europejskiej COMECE (łac. Commissio Episcopatum Unitatis Europaeae) w Brukseli.

W Przedmowie wydawcy widnieje następująca informacja: „Konstrukcja Słownika stanowi zestawienie najbardziej aktualnych haseł dotyczących życia człowieka w społeczeństwie. Umożliwiają one czytelnikowi poznanie zasad i wartości katolickiej nauki społecznej oraz pogłębienie wiedzy w tym zakresie. Słownik składa się z dziewięciu działów: podstawy nauczania społecznego Kościoła; zasady społeczne, normy i wartości; człowiek – jego prawa i obowiązki; małżeństwo i rodzina; praca i życie zawodowe; społeczeństwo i kultura; polityka (wspólnota polityczna); ekonomia; sprawy międzynarodowe. W gronie 48 autorów, którzy opracowali 131 haseł, znaleźli się wybitni naukowcy oraz znawcy tematu, reprezentujący ponad dziesięć najlepszych ośrodków badawczych w Polsce” (s. 7).

Opracowanie, mające charakter słownikowy, pozwala więc na szybkie odnalezienie zwięzłego i w pewnym sensie kompletnego opisu poszczególnych zagadnień. Nietrudno zauważyć, że hasła zostały sporządzone według uznania redaktorów (autorów) odnośnie do rangi danej problematyki w obszarze nauczania społecznego Kościoła. I tak hasła najkrótsze (np. „Płaca rodzinna”) mają postać typowych haseł językowych, najdłuższe zaś (np. „Antropologiczne podstawy ekonomii”) stanowią rodzaj artykułów naukowych na dany temat.

Przyjęta narracja słownikowa nie wszędzie respektuje charakterystyczną dla katolickiej nauki społecznej dyrektywę: „widzieć”, „ocenić”, „działać”. Nie każde hasło z uwagi na swą specyfikę można było ująć w ramy owego paradygmatu. Wiele haseł z konieczności musiało pozostać na etapie: „widzieć”. Niemniej jednak niemal wszystkim autorom udało się zachować perspektywę katolickiej nauki społecznej. Opracowane

hasła stanowią bowiem etyczny i teologiczny wgląd w rzeczywistość pojęć, zjawisk, wartości, zasad, teorii, koncepcji oraz przeróżnych konstrukcji myślowych czy werbalnych. Lektura poszczególnych artykułów utwierdza w przekonaniu, że są one dziełem rozumu oświeconego wiarą opartą na Objawieniu chrześcijańskim.

W sumie trzeba przyznać, że Słownik został przygotowany z ogromną starannością, co jest niewątpliwie zasługą wspomnianego już Piotra Mazurkiewicza, jak również autorów poszczególnych haseł. W tym miejscu na szczególne uznanie zasługuje koordynator i prawdopodobnie pomysłodawca całego przedsięwzięcia, którym jest Kamil Sulej – prezes Zarządu Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”. Nie bez znaczenia okazała się praca Beaty Gołkowskiej, odpowiedzialnej za redakcję językową, oraz wysiłek Zespołu Instytutu Wydawniczego PAX, zajmującego się całościową korektą dzieła.

Oczywiście w sprawach wydawniczych nie ma dzieł doskonałych. Zawsze bowiem potrafią wkraść się jakieś drobne przeoczenia czy kwestie wątpliwe. Jednak omawiany Słownik został opracowany niemal bez tego rodzaju wątpliwości, poza nielicznymi przypadkami dotyczącymi stylu lub interpunkcji. Ponadto można odnieść wrażenie, że w niektórych hasłach bibliografia jest zbyt szczupła albo zdaje się nie uwzględniać istotnych pozycji literatury źródłowej. Są to wszakże kwestie dyskusyjne, których nie można rozstrzygnąć jednoznacznie. Raczej wypada zaufać poszczególnym autorom, gdyż ich kompetencja cieszy się uznaniem ważnych instytucji kościelnych i naukowych.

Wypada żywić nadzieję, że dzieło to wzbogaci nie tylko podręczne biblioteczki specjalistów nauk społecznych lub nauk teologicznych, ale trafi również do rąk polityków, ekonomistów, prawników, społeczników i tych wszystkich, którzy sprawy doczesne chcieliby interpretować w świetle Ewangelii. Powinno być dostępne w zbiorach bibliotek wielu polskich uczelni wyższych, a także niektórych bibliotek publicznych, gdyż niewątpliwie ma charakter edukacyjny. Oby niniejsza publikacja stała się pomocna w rozumieniu wielu istotnych zagadnień życia społecznego, politycznego i gospodarczego interpretowanych w świetle katolickiej wiary! Chodzi nie tylko o przełamanie mitu, wedle którego katolicka nauka społeczna stanowi „najlepiej strzeżony sekret Kościoła” (żartobliwa konstatacja na temat słabej jej znajomości), ale także o podkreślenie niezbędnej komplementarności pomiędzy fides a ratio. Istnieje wszakże konieczny związek pomiędzy rozumnie postrzeganą sferą spraw społecznych a ich sensem wynikającym z katolickiej wiary.

Jan Mazur OSPPE